

АКСІОЛОГІЧНІ (ЦІННІСНІ) АСПЕКТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

О.О. Барліт

Україна, м. Запоріжжя, Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

В сучасній парадигмі української освіти гостро стоїть проблема виховання громадянина країни, здатного реалізувати свій потенціал, бути суб'єктом своєї життєдіяльності і стратегії власної долі.

Аналізуючи духовно-моральний стан українського суспільства, можна дійти висновку, що він викликає глибоке занепокоєння. Корозія усталених духовних цінностей є наслідком прагматизації життя, пропаганди насилля, нехтування правових, моральних, соціальних норм за своїми масштабами становить глобальну соціальну проблему.

Ось чому основним завданням сучасного освітньо-виховного процесу є не тільки сформувати необхідні знання, а в першу чергу – формувати громадянина, патріота, інтелектуально розвинену, духовно і морально зрілу особистість, готову протистояти викликам глобалізації життя.

Особливе значення для формування громадянина має засвоєння цінностей демократичного суспільства, що передбачає аналіз ціннісних аспектів громадянської освіти.

Під цінностями ми розуміємо «почуття людей, яки диктують визнати цінність такою що стоїть понад усім і до чого можна прагнути, ставитися поважно, шанобливо, що можна споглядати. Цінність не є властивістю якоїсь речі, вона – сутність і водночас умова повноцінного буття об'єкта [2].

Цінності спрямовують, організовують, орієнтують поведінку людини на визначення цілей діяльності. Людина пізнає світ через призму цінностей, і протягом усього життя вони регулюють її соціальну поведінку.

В умовах значного зростання ролі освіти в усіх складниках суспільного життя й у зв'язку із загостренням питань, пов'язаних зі смыслом буття людини, її перспектив та ціннісних орієнтирів, помітно зростає роль аксіологічних засад педагогічної науки, що знайшло відображення у створенні нової галузі знання – педагогічної аксіології.

Якщо врахувати, що освіта – це фундаментальна основа й одне з джерел створення реальної картини про справжні та уявні цінності людини в різних життєвих сферах, то розробка її ціннісної складової є необхідним і значущим кроком на шляху до вдосконалення, розробки стратегії і розвитку. У цьому процесі, на думку З. Равкіна [5],

слід враховувати історичність ціннісних національних орієнтирів, їх здатність знаходити на новому етапі цивілізованого розвитку новий зміст, не ігноруючи аксіологічну складову.

Соціум і, насамперед, люди продукують ідеї, знання, образи, що перетворюються на духовно-ідейні інформаційні потоки [3]. До них належать і виховні цінності державної ідеології, наукові, етичні, релігійні й естетичні цінності.

Ціннісні орієнтації українського суспільства мають у своїй основі культуру й ментальність, що склалася на протязі всієї української історії [1]. Вони відрізняються від системи демократичних цінностей західної цивілізації. Ці відмінності обумовлюють різні системи культурних цінностей і відповідаючих їм норм, традицій та звичаїв, зокрема політичних та правових. Тому ціль громадянської освіти недостатньо визначити як виховання у молоді розвинутої правосвідомості і політичної культури. Історичний розвиток українського суспільства довів важливість розуміння й прийняття громадянами таких загальновизнаних цінностей, як розум, моральна свідомість, патріотизм, служіння Вітчизні, милосердя, здібність до співчуття, справедливості, толерантності до інших народів, людей, культур, вірувань та переконань.

Національні культурні традиції взаємопов'язані з утвердженими в міжнародному товаристві загальнолюдськими цінностями, якими є гуманізм, власна свобода, права й обов'язки людини, рівність людей перед законом, громадянська й суспільно-політична активність, повага власності, матеріальне благополуччя як умова гідного життя людини.

Тому ціннісний (аксіологічний) підхід до громадянської освіти і виховання може бути здійснений на основі взаємної адаптації цивілізаційних цінностей демократії і вітчизняної культури з урахуванням регіональних особливостей і традицій народного побуту та самоуправління. Необхідність узгодження і гармонізації національних та загальнолюдських цінностей зумовлена загостренням глобальних проблем людства, перспективами його виживання і розвитку як планетарного співтовариства людей.

Література:

1. Гинецинский В.И. Знание как категория педагогики: Опыт педагогической когнитологии / В.И. Гинецинский. – Л.: , 1989.
2. Лихачев Б.Т. Введение в теорию и историю воспитательных ценностей / Б.Т. Лихачев. – Самара, 1997. – 84 с.
3. Морен Е. Утраченная парадигма: природа человека / Е. Морен. – Київ: КАРМС-СИНТО, 1995. – 240 с.
4. Завалевський Ю.І. Педагогіка гуманізму : навч. посіб./ Ю.І. Завалевський, Г.І. Назаренко, Л.Д.Покроєва. –Х.: Оберіг, 2011. - 380с.
5. Равкин З.И. Конструктивно – генетическое исследование ценностей образования – одно из направлений развития современной отечественной педагогической теории / З.И. Равкин. – М: ИТОиП РАО, 1995.